

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเครื่องมือที่นิยมใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยกันมากที่สุดคือ แบบสอบถาม มาตรฐานค่าแบบลิเคอร์ที่มีจำนวนคำตอบเป็น 5 ช่วง และตัวเลือกที่อยู่ตรงกลางใช้คำว่า "เป็นกลาง" มากที่สุด รองลงมาได้แก่ "ไม่แน่ใจ" และ "ไม่มีความคิดเห็น" (สนธยา รินภาคเพ็ชร 2534: 3) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเครื่องมือประเภทนี้เป็นเครื่องมือที่สร้างได้ง่าย สะดวกในการนำไปใช้ จำนวนคำตอบที่เป็น 5 ช่วง ก็เป็นจำนวนคำตอบที่มีคำตอบที่เป็นกลางอยู่ ไม่ทำให้ผู้ตอบลำบากใจในการตอบ และคำที่นิยมใช้เป็นคำตอบที่อยู่ตรงกลางทั้งสามคำนี้ ก็เป็น คำที่สื่อความหมายมากกว่าคำอื่น ๆ ถึงแม้ว่ามาตรฐานค่าจะเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ แต่ในการใช้เครื่องมือประเภทนี้ก็ยังพบข้อจำกัดในเรื่องการตอบ ซึ่งเป็นปัญหาในการทำวิจัยกันมากที่สุดคือผู้ตอบส่วนใหญ่มักนิยมเลือกคำตอบที่เป็นกลาง ซึ่งจะทำให้ไม่ทราบทัศนคติที่แท้จริงของผู้ตอบ ข้อมูลที่ได้มานั้นก็อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้

เนื่องจากการใช้มาตรฐานค่า ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องหาวิธีการลดความคลาดเคลื่อนให้น้อยลง วิธีการที่เหมาะสม คือ การออกแบบมาตรฐานค่าและวิธีการใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม (Gronlund, 1981) ดังนั้นในการสร้างมาตรฐานค่า ก็ควรจะออกแบบให้มีจำนวนช่วงหรือสเกลที่เหมาะสม โดยปกติมักแบ่งออกเป็น 3-7 ช่วง (Schwartz, 1957 and Travers, 1955) และการนิยามคำตอบที่ต่อเนื่องของสเกลก็ควรชัดเจนด้วย ถ้าเรากำหนดจำนวนช่วงและคำตอบที่อยู่ตรงกลางต่างกัน การตอบคำตอบตรงกลางก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ จะเห็นได้จากการศึกษาของ Holdaway (1971: 57-60) พบว่าเมื่อกำหนดคำตอบตรงกลางของรายการคำตอบเป็น "เป็นกลาง" (Neutral) จะทำให้อัตราการเลือกคำตอบแตกต่างจากเมื่อกำหนดเป็น "ไม่มีความคิดเห็น" Matell and Jacoby

(1972:506-509) ก็พบว่า รูปแบบคำตอบที่มี 3 ช่วง 5 ช่วง และ 7 ช่วง ผู้ตอบจะเลือกคำตอบ "ไม่แน่ใจ" มากกว่ารูปแบบคำตอบที่เป็นกลางอื่น ๆ ถ้าต้องการลดอัตราการเลือกคำตอบ "ไม่แน่ใจ" ให้เพิ่มจำนวนรายการคำตอบหรือการใช้คำตอบที่เป็นจำนวนคู่ สำหรับการใช้อย่างไรก็ตาม รูปแบบคำตอบที่เป็นจำนวนคู่ ก็จะเป็นการบังคับให้ผู้ตอบเลือกตอบในทิศทางใดทิศทางหนึ่งมากเกินไป ถ้าผู้ตอบมีความคิดเห็นที่เป็นกลางจริง ๆ ก็จะทำให้ข้อมูลที่ได้คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้ นอกจากนี้ Symonds (1924 quoted in Komirata, 1965) พบว่า จำนวนรายการคำตอบที่เหมาะสมที่ทำให้มาตรวัดมีความเที่ยงสูงสุด คือ 7 รายการ แต่ ศิริวิภาด สิงหาแก้ว (2535) พบว่า มาตรฐานค่าที่มีจำนวนช่วงแบบ 3 ช่วง มีความเที่ยงแบบวัดซ้ำสูงสุด

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีผู้ศึกษาการใช้มาตรฐานค่าที่มีจำนวนช่วงหรือใช้คำที่เป็นคำตอบที่อยู่ตรงกลางต่างกันไป ก็ได้ข้อค้นพบที่ต่าง ๆ กัน บ้างก็พบว่า จำนวนช่วง 3 ช่วง มีความเที่ยงสูงสุด บ้างก็พบว่า 7 ช่วง มีความเที่ยงสูงสุด และคำที่ใช้เป็นคำตอบตรงกลาง ผู้ตอบก็เลือกตอบแตกต่างกัน บ้างก็เลือกตอบคำว่า "เป็นกลาง" มากที่สุด บ้างก็เลือกตอบ คำว่า "ไม่แน่ใจ" มากที่สุด และเมื่อรูปแบบคำตอบมีจำนวนช่วงและคำตอบตรงกลางต่างกัน การเลือกตอบคำตอบตรงกลางก็แตกต่างกัน จึงอาจจะเป็นไปได้ว่าจำนวนช่วงและประเภทของคำตอบตรงกลางน่าจะมีส่วนร่วมกันส่งผลต่อการเลือกตอบคำตอบตรงกลาง

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าจำนวนช่วงและประเภทของคำตอบตรงกลางจะมีปฏิสัมพันธ์กันหรือไม่ที่จะส่งผลต่อการเลือกตอบคำตอบตรงกลางในมาตรฐานค่า ซึ่งวิธีการที่เหมาะสมที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้แก่ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการตอบคำตอบตรงกลาง เมื่อจำนวนช่วงและคำตอบที่อยู่ตรงกลางต่างกัน หรือศึกษาถึงการเลือกตอบคำตอบที่อยู่ตรงกลาง เมื่อมีจำนวนช่วงและคำที่ใช้เป็นคำตอบตรงกลางต่างกัน หรืออาจจะศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ของจำนวนช่วงและคำที่ใช้เป็นคำตอบตรงกลางที่มีต่อการเลือกตอบคำตอบตรงกลาง เนื่องจากมีงานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการตอบคำตอบตรงกลางบ้างแล้ว แต่การศึกษาถึงการตอบคำตอบตรงกลางเมื่อมีจำนวนช่วงและคำที่ใช้เป็นคำตอบตรงกลางต่างกัน และปฏิสัมพันธ์ของจำนวนช่วงและประเภทของคำตอบตรงกลางที่มีต่อการเลือกตอบคำตอบตรงกลาง ยังไม่มีการทำวิจัยในประเทศและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในต่างประเทศก็ยังไม่พบข้อมูลสรุปที่แน่นอน ดังนั้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญในการศึกษาปฏิสัมพันธ์ของจำนวนช่วงและประเภทของคำตอบตรงกลางที่มีต่อ

การเลือกตอบคำตอบตรงกลาง เมื่อมีจำนวนช่วงเป็น 3 ช่วง 5 ช่วง และ 7 ช่วง และประเภทของคำตอบตรงกลาง เป็นคำว่า "เป็นกลาง" "ไม่แน่ใจ" และ "ไม่มีความคิดเห็น" โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพพจน์ของครู ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของแบบสอบถามนี้ สามารถที่จะตอบแบบสอบถามได้ตรงตามความคิดเห็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของจำนวนช่วงกับประเภทของคำตอบตรงกลางที่มีต่อการเลือกตอบคำตอบตรงกลางในมาตรประมาณค่า

สมมติฐานของการวิจัย

Holdaway (1971: 57-60) พบว่า เมื่อกำหนดตำแหน่งตรงกลางของรายการคำตอบเป็น "เป็นกลาง" จะทำให้อัตราการเลือกคำตอบแตกต่างจากการกำหนดเป็น "ไม่มีความคิดเห็น" และเมื่อจัดคำตอบทั้งสองไว้ในรายการเดียวกัน พบว่า ผู้ตอบเลือกตอบ "ไม่มีความคิดเห็น" น้อยกว่า เลือกตอบ "เป็นกลาง"

Matell และ Jacoby (1972: 506-509) พบว่า ในมาตรประมาณค่าที่มีจำนวนช่วง 3 ช่วง 5 ช่วง และ 7 ช่วง อัตราการเลือกคำตอบ "ไม่แน่ใจ" แตกต่างกัน โดยสรุปว่า ถ้าต้องการลดอัตราการเลือกคำตอบ "ไม่แน่ใจ" ให้เพิ่มจำนวนช่วงให้มากขึ้น

Riker (1944 quoted in Matell และ Jacoby , 1972) พบว่า ถ้าใช้สเกลละเอียดแล้วจะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้เลือกตรงกับความต้องการมากขึ้นและเลือกคำตอบที่เป็นกลางน้อยลงอย่างเด่นชัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

เมื่อจำนวนช่วงเป็น 3 ช่วง 5 ช่วง และ 7 ช่วง และประเภทของคำตอบกลางเป็น คำว่า "เป็นกลาง" "ไม่แน่ใจ" และ "ไม่มีความคิดเห็น" น่าจะร่วมกันส่งผลต่อการเลือกตอบคำตอบกลางในมาตรฐานค่า

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ที่กำลังปฏิบัติราชการในปีการศึกษา 2537 จำนวน 2,156 คน จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 38 โรงเรียน
2. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น
  - ตัวแปรอิสระ ได้แก่ (1) จำนวนช่วงของมาตรฐานค่าคือ 3 ช่วง 5 ช่วง และ 7 ช่วง
  - (2) ประเภทของคำตอบกลางของมาตรฐานค่าคือ คำว่า "เป็นกลาง" "ไม่แน่ใจ" และ "ไม่มีความคิดเห็น"
- ตัวแปรตาม ได้แก่ การเลือกตอบคำตอบกลาง 3 ประเภท ในมาตรฐานค่าที่มีจำนวนช่วงต่างกันและประเภทของคำตอบกลางต่างกัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การเก็บข้อมูลในวันเวลาที่ต่างกันจากกลุ่มประชากรเดียวกันไม่มีผลต่อการเลือกคำตอบของผู้ตอบ
2. คำถามแต่ละข้อมีเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างทุกคนมีความรู้ สามารถตอบได้ และไม่มีผลกระทบต่อทางเลือกคำตอบของผู้ตอบในโรงเรียนที่ต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

มาตรฐานค่า หมายถึง มาตรฐานค่าแบบลิเคอร์ที่มีจำนวนช่วงต่างกัน 3 แบบ และ ประเภทของค่าตรงกลาง 3 ประเภท ที่ใช้ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพพจน์ของครู จำนวน 30 ข้อ

จำนวนช่วงในมาตรฐานค่า หมายถึง มาตรฐานค่าที่มีจำนวนช่วง 3 ช่วง 5 ช่วง และ 7 ช่วง

ประเภทของค่าตรงกลางในมาตรฐานค่า หมายถึง มาตรฐานค่าที่มีค่าตรงกลางเป็นคำว่า "เป็นกลาง" "ไม่แน่ใจ" และ "ไม่มีความคิดเห็น"

การเลือกตอบค่าตรงกลาง หมายถึง คะแนนในการเลือกตอบค่าตรงกลางในมาตรฐานค่าแต่ละข้อจำนวน 30 ข้อ รวม 30 คะแนน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกใช้รูปแบบคำตอบที่เหมาะสมกับมาตรฐานค่าแบบลิเคอร์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เพื่อให้ทราบถึงเทคนิคและแนวทางการใช้มาตรฐานค่าแบบลิเคอร์เกี่ยวกับรูปแบบคำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานค่าต่อไป